

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İZMİR VE AYDIN İLLERİNDE BULUNAN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ İNCELEMESİ RAPORU

26. Dönem 3. Yasama Yılı
2017

(8 Kasım 2017 tarihli Komisyon toplantısında kabul edilmiştir)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**İZMİR VE AYDIN İLLERİNDE BULUNAN GERİ GÖNDERME
MERKEZLERİ İNCELEMESİ RAPORU**

I.BAŞLANGIC

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonununun 17 Aralık 2015 tarihli 2'inci toplantısında, Türkiye'de geçici koruma statüsündeki bulunan Suriyeliler, uluslararası koruma başvurusu yapanlar, uluslararası koruma altında olanlar ve yasadışı göçmenlerin sorunlarına ilişkin incelemelerde bulunmak üzere Mülteci Hakları Alt Komisyonunu kurulmuştur. Alt Komisyon Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin (CPT) 16-23 Haziran 2015 tarihlerinde Türkiye'de bulunan Geri Gönderme Merkezlerinde yapmış olduğu incelemeler sonucu 17 Ekim 2017 tarihinde yayımladığı Raporun gerçeği yansıtmadığını görmek amacıyla, İzmir ve Aydın'da bulunan Geri Gönderme Merkezlerinde incelemelerde bulunma kararı almıştır.

24 ve 25 Ekim 2017 tarihlerinde İzmir ve Aydın'da yapılan incelemeye, Alt Komisyon Başkanı ve Antalya Milletvekili Atay USLU, Isparta Milletvekili Sait YÜCE, Konya Milletvekili Leyla ŞAHİN USTA, Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN, ve Osmaniye Milletvekili Ruhi ERSOY katılmış; ayrıca Yasama Uzmanı Ahmet KAYMAZ Alt Komisyona eşlik etmiştir.

II.İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

İncelemenin konusunu, İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezlerinde fiziksel kapasitesinin yetersiz olduğu, bu merkezlerde kalanların havalandırma olanaklarının kısıtlı olduğu, sosyalleşme imkânlarının olmadığı, insani olmayan koşullarda yaşadıkları, avukata erişimlerinin güçleştirildiği ve merkezlerde refakatsiz çocukların kalmakta olduğu iddiası oluşturmaktadır.

III.İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

İnceleme kapsamında, İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezleri hakkındaki iddiaların gerçek olup olmadığını değerlendirmek amacıyla adı geçen merkezlere gidilmiş; yetkililerden bilgi alınmış; merkezlerin sosyal donatıları tek tek incelenmiş; merkezde kalmakta olan göçmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 24 Ekim 2017 tarihinde İzmir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Harmandalı Geri Gönderme Merkezi, 25 Ekim 2017 tarihinde ise Aydın Geri Gönderme Merkezinde incelemelerde bulunulmuştur.

İncelemeler sırasında hem İzmir’de hem de Aydın’da illerin Valileri ve Büyükşehir Belediye Başkanları ile görüşmeler gerçekleştirilmiş; gerek Geri Gönderme Merkezleri hakkında ve gerekse il çapında yaşayan göçmenler hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.

IV.İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Alt Komisyon çalışmasında, uluslararası hukukta ve Türk hukuk mevzuatında konu ile ilgili düzenlemeler arasında bulunan Birleşmiş Milletlerin 28 Temmuz 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi, 31 Ocak 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokolü ve 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Mutabakatı ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile ilgili diğer yazılı metinleri dikkate almıştır.

V.GENEL BİLGİ

Geri Gönderme Merkezleri, idari gözetim kararı alınan yabancıların geçici olarak tutulduğu ve bu süre zarfında temel insani ihtiyaçların karşılandığı merkezlerdir. İdari gözetim tabiri, hakkında idari gözetim kararı alınan yabancıların bu merkezlerde tutulması anlamına gelmektedir.

Ülkemizdeki geri gönderme merkezlerinin tümü İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından işletilmektedir. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun (YUKK) 58’inci maddesi uyarınca, geri gönderme merkezleri İçişleri Bakanlığı tarafından işletilmekle birlikte; Bakanlığın, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirmesi mümkündür.

Türkiye’de şu anda 20 geri gönderme merkezi¹ hizmet vermekte olup, bu merkezlerin toplam kapasitesi 8.186’dır. Geri gönderme merkezlerinde sirkülasyon çok hızlı olup, merkezlerde kalan nüfus sayısı sürekli olarak değişmektedir.

¹Adana, Antalya(1), Antalya(2), Aydın, Çanakkale, Edirne, Erzurum(1), Erzurum(2), Gaziantep, Hatay, İstanbul(Silivri), İstanbul(Binkılıç), İzmir(Harmandalı), Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Muğla, Tekirdağ, Van, Van(Kurubaş) Geri Gönderme Merkezleri.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

YUKK'un 57'nci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca, idari gözetim kararı alınabilmesi için (yabancı'nın geri gönderme merkezinde tutulması için) hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı'nın; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya Türkiye'den çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğu değerlendirilen kişilerden olması gerekmektedir. Hakkında sınır dışı etme kararı olan herkes geri gönderme merkezlerinde tutulmamaktadır. Bu karar yabancı'nın bulunduğu ilin valiliği tarafından alınır.

57'nci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca, *“Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancı'nın iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.”*

Aynı kanunun 57'nci maddesinin 6'ncı fıkrası uyarınca, *“İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.”*

YUKK'un 54'üncü maddesi uyarınca aşağıdaki şartları taşıyan yabancılar sınır dışı edilir:

- 1) 5237 sayılı Kanununun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler (5237 md. 59: *İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, koşullu salıverilmeden yararlandıktan ve her halde cezasının infazı tamamlandıktan sonra, durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir.*)
- 2) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar
- 3) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar
- 4) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 5) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar
- 6) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler
- 7) İkamet izinleri iptal edilenler
- 8) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler
- 9) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler
- 10) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler
- 11) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler
- 12) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar
- 13) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar
- 14) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler

YUKK'un 53'üncü maddesi uyarınca, *“Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.*

Geri gönderme merkezlerinde tutululardan avukatlık ücretini karşılayamayanlar için, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti (adli yardım) sağlanmaktadır.

VI.İNCELEMELER

24 Ekim 2017 tarihinde İzmir'de gerçekleştirilen incelemede öncelikle İzmir Valisi Erol AYYILDIZ ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz KOCAOĞLU ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sonrasında İzmir Harmandalı'nda bulunan Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Sahil Güvenlik,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Jandarma ve Emniyet yetkililerinden bilgi alınmış; Geri Gönderme Merkezi incelenerek, Merkezde kalanlarla birebir temaslar gerçekleştirilmiştir.

25 Ekim 2017 tarihinde Aydın'da gerçekleştirilen incelemede öncelikle Aydın Valisi Yavuz Selim KÖŞGER ve Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı Özlem ÇERÇİOĞLU ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sonrasında Aydın'da bulunan Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü yetkililerinden bilgi alınmış; Geri Gönderme Merkezi incelenerek, Merkezde kalanlarla birebir temaslar gerçekleştirilmiştir.

1) İzmir İncelemesi

i) İzmir Valisi ile Gerçekleştirilen Görüşme

İzmir Valisi Erol AYYILDIZ ile gerçekleştirilen görüşmede, İzmir genelinde bulunan Suriyeliler ve diğer göçmenler hakkında bilgi alınmıştır. Vali şunları ifade etmiştir:

“İzmir’de bulunan Suriyeliler ve diğer milletlerden göçmenler için ülkemiz vatandaşlarına için harcanandan daha fazla emek harcanmaktadır.

İzmir’de 175 bin kayıtlı düzensiz göçmen bulunmaktadır. İzmir’de bulunan Suriyelilerin önemli bir kısmı tarım işçisi olarak çalışmaktadır. Tarım işçisi olarak çalışanların önemli bir kısmı çadırlarda yaşamaktadır.

İzmir’de bu konuyla ilgilenen geniş bir sivil toplum yapılanması bulunmaktadır. Münhasıran Suriyeliler ve diğer göçmenler için çalışan sivil toplum örgütleri bulunmaktadır. Bunun dışında başka alanlarda çalışan sivil toplum örgütlerinin çalışmalarının bir kısmını mutlaka göçmenler oluşturmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin göçmenleri sahiplenme kapasitesi çok yüksektir.

İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi oldukça modern bir yapıya sahiptir. Burada bulunan insanlar Türkiye’de yasadışı olarak buldukları için ülkelerine geri gönderilmek üzere tutulmaktadır. Burada bulunan yabancıların avukatlarıyla görüşmelerinin önünde bir engel bulunmamakta olup, görüş yapılmasının idari izin prosedürüne tabi tutuluyor olması gayet normaldir.

Avrupa Birliği ve Türkiye arasında imzalanmış olan Geri Kabul Mutabakatı Yunanistan tarafından kötü niyetli olarak uygulanabilmektedir. Mutabakat uyarınca Türkiye’den Yunan adalarına yasal olmayan yollardan geçenlerin Türkiye’ye iadesi gerekmektedir. Ancak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yunanistan, adalarına Türkiye üzerinden geçmemiş göçmenleri de Türkiye'den geçmiş gibi ülkemize iade etmek istemektedir.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kurulmasından sonra, karmaşık bir yapıya sahip olan göçmen işlemleri sistematik bir hal almıştır. Geri Gönderme Merkezlerinin Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiş olması yasadışı göçmenlere ilişkin süreçlerin daha sağlıklı işlenmesini sağlamıştır.”

ii) İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı ile Gerçekleştirilen Görüşme

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz KOCAOĞLU ile gerçekleştirilen görüşmede, İzmir genelinde bulunan Suriyeliler ve diğer göçmenler hakkında bilgi alınmıştır. Belediye Başkanı şunları ifade etmiştir:

“İzmir’de 300 bin civarında Suriyeli bulunmakta olup bunların önemli bir kısmı tarım sektöründe çalışmaktadır. Yasal ve yasa dışı göçmenlere ilişkin işlemler esas olarak Valiliğin sorumluluğundadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Valilik ile koordineli bir şekilde çalışmakta olup, Valilik tarafından talep edilen hizmetleri yerine getirmeye çalışmaktadır.

Suriyeli veya diğer milletlerden olan göçmenler için Büyükşehir Belediyesi tarafından çok sayıda hizmet verilmektedir. Bunlardan bir tanesi 3000 çocuğun evlerine her gün süt dağıtılmasıdır. Gene günlük olarak sabah ve akşam sıcak yemek dağıtımından isteyen herkes faydalanabilmektedir.

İzmir’de bulunan Suriyeliler için meslek kursları açılmıştır. Ekonomik hayata entegrasyonun hedeflendiği bu kurslar sayesinde Suriyelilerin tarım işçiliği dışındaki mesleklere de yönlendirilmesi hedeflenmektedir.”

iii) İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Emniyet Yetkilileriyle Yapılan Görüşmeler ve İncelemeler

İzmir İl Göç Müdürlüğü yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

Türkiye’de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İzmir’de ikamet izni ile bulunmakta olan yabancı kişi sayısı 16.205’dir. Türkiye’de kısa dönem ikamet izni ile bulunan 244.034, aile

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ikamet izni ile bulunan 63.546, öğrenci ikamet izni ile bulunan 61.116, çalışma ikamet izni ile bulunan 56.591 ve diğer ikamet izinleri ile bulunan 35.930 kişi bulunmaktadır.

Türkiye'ye düzensiz göçe en fazla kaynaklık eden ülkeler sırasıyla Suriye, Filistin, Myanmar (Burma), Afganistan, Somali, Pakistan, Bangladeş, Nijerya, Irak ve İran'dır. Türkiye'de bulunan düzensiz göçmen sayısı 1998 yılında 30 bin kişi civarındayken, Suriye iç savaşının patlak vermesi sonrasında 2016 yılında 180 bin kişiye ulaşmıştır. 2016 yılında yakalanan düzensiz göçmenlerin önemli bir kısmını Suriyeli göçmenler oluşturmakta olup, bunu sırasıyla Afganistan, Irak, Pakistan ve Gürcistan asıllı göçmenler izlemektedir. Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmen sayısı yıllar içerisinde düzenli olarak artmaktayken, Avrupa Birliği ile varılan 18 Mart Geri Kabul Mutabakatından sonra bu sayıda ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. Türkiye'de bulunan düzensiz göçmenlerin ağırlıklı olarak Ege ve Akdeniz sahil kentlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezinin, AB Katılım Öncesi Mali Programı (IPA) uyarınca, 2009 yılında yapımına başlanmış, 2014 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından devralınmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından devralınan Geri Gönderme Merkezi inşaatı 2015 yılında bitmiş ve 02.05.2016 tarihinde faaliyete geçmiştir.

Harmandalı Geri Gönderme Merkezi 1 Merkez Müdürü, 25 İl Göç Uzman Yardımcısı, 1 Psikolog / 2 Sosyal çalışmacı, 3 Mütercim, 8 Geçici Görevli personel, 4 Sağlık Görevlisi, 5 Teknik Personel, 114 Özel Güvenlik ve 24 temizlik personeli olmak üzere toplamda 186 personel ile hizmet vermektedir.

Geri Gönderme Merkezi 750 kişi kapasiteli olup, şehir merkezine uzaklığı 35 km'dir. Merkez, kapalı alan olarak 14.478 metrekare ve açık alan olarak ise 32.000 metrekareye alana sahiptir. 7 blokta toplam 126 odası bulunan merkezde, 3 idari personel odası, 1 konferans salonu, 1 toplantı salonu, 4 yemekhane, 1 spor salonu, 1 dinlenme odası, 1 kütüphane, 1 revir, 2 ibadethane, 1 sağlık bloğu, 2 çocuk oyunu odası, 1 bay/1 bayan kuaför salonu ve 1 sığınak bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Merkezde poliklinik (doktor ve hemşire odası), yabancılar için TV izleme odası, terzi odası, internet odası, her katta ise çamaşırhane ve kat depoları bulunmaktadır.

Merkezde, yabancılar tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz olarak verilmektedir. Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabileme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sağlanmaktadır. Merkezde bulunanlara; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânı sağlanmaktadır. Çocukların yüksek yararlarının gözetildiği Merkezde, aileler ayrı bir blokta barındırılmaktadır. Merkezde refakatsiz çocuk bulundurulmamakta olup, refakatsiz çocuklar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı himayesine verilmektedir.

01.01.2017-31.10.2017 tarihleri arasında Geri Gönderme Merkezinde barınan yabancılara adli yardım kapsamında merkezimize gelen avukat sayısı 423'tür. Belirtilen tarihler arasında Merkezde kalmakta olan yaklaşık 2000 yabancı adli yardımdan faydalanmıştır.

İzmir'de 2017 yılında yabancıların sınır dışı etme kararlarının iptali yönünde açtıkları 75 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 60'ı İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 9 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 6 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

2017 yılında yabancıların idari gözetim kararının (Geri Gönderme Merkezine alınmaya karşı) iptali yönünde açtıkları 144 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 122'si İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 17 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 5 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

2017 yılında Merkezde 17.848 düzensiz göçmen, 275 yabancı terörist savaşı, 1002 diğer illerden Merkeze sevk edilen göçmen, 104 cezaevinden tahliye edilen yabancı ve 617 vize/çalışma izni ihlali sebebiyle alınan göçmen hakkında işlem yapılmıştır. 2017 yılında Merkezde hakkında işlem yapılan göçmen sayısı 18.883'tür. Bu rakam, 2013 yılı için, 6.549 2014 yılı için 9.435, 2015 yılı için 36.683 ve 2016 yılı için 39.800'dir.

Merkezde bulunanların uyruk dağılımına bakıldığında en yüksek rakamı Suriyeliler oluşturmakta olup, sonrasında Afganistan'dan, Pakistan'dan, İran'dan ve Afrika ülkelerinden gelen göçmenler çoğunluktadır.²

2017 yılında Geri Gönderme Merkezine gelenlerin geldikleri ayların dağılımında Ocak ve Şubat aylarında ciddi bir artış olmuş ve bunu Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları izlemiştir.

Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde günün 24 saati sağlık görevlisi bulunmaktadır. Hafta içi mesai saatlerinde doktor bulunmakta olup, haftanın 2 günü çocuk doktoru görev yapmaktadır. Acil durumlarda gerek Merkezin araçlarıyla ve gerekse ambulans temin edilerek 7/24 hastaneye ulaşım sağlanmaktadır.

² Merkezde sirkülasyon çok fazladır. Aynı gün gelip çıkanlar olduğu gibi, daha uzun sürelerle Merkezde kalanlar da bulunmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Sağlık, hijyen, beslenme ve çocukların rehabilitasyonu konularının üzerinde özenle durulmakta olup, özellikle çocukların mama, süt, meyve suyu ve çocuk bezi ihtiyaçlarının karşılanmasına azami özen gösterilmektedir.

Merkezde film seansları düzenlenmekte, haftanın belirli günleri resim yapma ve kitap boyama etkinlikleri düzenlenmekte, dini etkinlikler yapılmaktadır. Telefon görüşmelerine olanak sağlanan Merkezde, açık havada zaman geçirilmesine özen gösterilmektedir. Merkezde bulunan psikolog ve sosyal çalışma uzmanları özellikle kadınlarla ve çocuklarla düzenli faaliyetler gerçekleştirmektedirler. Merkezde Kızılay'a ait çocuk oyun alanı olarak dizayn edilmiş bir tır bulunmakta olup, çocuklara yönelik olarak fidan dikimi, uçurtma günleri düzenlenmektedir. Ayrıca halk eğitim merkezinden gelen öğretmenler tarafından çocuklara eğitim verilmekte ve sportif faaliyetlere katılmalarına özen gösterilmektedir.

İl göç müdürlüğünün görevleri arasında geri kabul işlemlerini yürütmek bulunmaktadır. 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-Avrupa Birliği Zirvesi kararları uyarınca ve 2001 yılında imzalanmış olan protokol çerçevesinde, 20 Mart 2016 tarihi itibarıyla Türkiye'den Yunanistan adalarına geçen düzensiz göçmenlerin ülkemize geri dönüşleri gerçekleştirilmektedir. İzmir ili Dikili ve Çeşme Limanları, Muğla ili Güllük Limanı, Aydın ili Kuşadası Limanı geri dönüş sürecinde irtibat noktaları olarak belirlenmiştir. Geri kabul işlemleri İzmir İl Göç Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığı, İzmir İl Emniyet Müdürlüğü, İzmir İl Sağlık Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü ve Kızılay ile koordineli olarak gerçekleştirilmektedir.

İzmir Dikili ve Çeşme Deniz Limanlarından 04 Nisan 2016 tarihinden bu yana 45 geri kabul yapılmış ve toplam 1064 düzensiz göçmen teslim alınmıştır. Bu kabullerin önemli kısmını Pakistan, Afganistan ve Afrika ülkelerinin vatandaşları oluşturmuştur.

İzmir İl Sağlık Müdürlüğü yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

İzmir İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Suriyeli veya Suriyeli olmayan ayrımı yapılmadan bütün göçmenlere hizmet verilmektedir. Sağlık hizmetleri, halk sağlığı merkezleri ile göçmen sağlığı merkezlerinde verilmektedir. İzmir'de Bornova, Buca, Karabağlar, Konak ve Bayraklı olmak üzere 5 göçmen sağlığı merkezi bulunmaktadır. Bayraklı 2016 yılında, diğer merkezler 2015 yılında açılmıştır. Suriyeli sağlık personelinin eğitimleri devam etmekte olup, eğitimler sonrasında bu kişilerin kendi halkına hizmet vermesinin önü açılacaktır. Göçmen sağlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

merkezleri yalnızca göçmenlere hizmet vermektedir. Henüz eğitimini tamamlayıp göçmen sağlığı merkezlerinde çalışmaya başlayan Suriyeli bulunmamaktadır.

Suriye'den başlayan göçle birlikte Suriyeli çocukların aşılınması hizmetine başlanmıştır. Bu göçle birlikte Türkiye aşı haritası bozulmaya başlamıştır. Göçmen çocukların ikinci aşılamlarına başlanmıştır. İzmir genelinde göçmen çocuklar için 2015 yılında 18.902 doz, 2016 yılında ise 35.924 doz aşılama yapılmıştır. İlk aşılama sonrası göçmenler çocukları saklamaya başlamışlardır. Mobil aşı ekibiyle beraber tercümanın gezmemesi güven sorununa yol açmıştır.

İzmir Dikili'de bulunan göçmen kabul merkezinde 246 personel çalışmakta olup, 2016 yılında 490 göçmen ülkemize geri alınmış, 2017 yılında ise 306 göçmen ülkemize geri alınmıştır. İzmir genelinde bulunan bütün göçmenler için ambulans hizmeti verilmekte olup, hastanelere sevkleri yapılmaktadır.

İzmir'de bulunan sağlık hizmetleri yakın zamana kadar Kuzey ve Güney Hastaneler Birliği olarak ikiye ayrılmış durumdaydı. Kuzey Hastaneler Birliğinde 87.470, Güney Hastaneler Birliğinde ise 57.141 hastaya bakılmıştır. İzmir genelinde 140 bin civarında göçmen hastanelerden poliklinik hizmeti almıştır. Sağlık hizmeti alanların 55 bini hastanelerin acil servislerinden giriş yapmıştır. İzmir'de göçmenlerin doğum sayısı toplamda 5000 bebek civarında olup, 5100 kişi de çeşitli hastanelerde ameliyat edilmiştir. 2017 yılı sonuna kadar göçmelere acil ve poliklinik hizmeti kapsamında 290.128 kez sağlık hizmeti verileceği projekte edilmektedir.

Göçmenlerle ilgili olarak çalışan personele yönelik sağlık taramaları yapılmaktadır. Bu kapsamda personelin kan tahlilleri yapılmakta ve göğüs röntgeni çekilmektedir. Çalışan sağlığı korumaya çalışılmakta, bulaşıcı hastalıklar ve tüberküloza karşı önlem alınmaktadır.

Gebelik, aşı, çocuk sağlığı takibi düzenli olarak yapılmaya çalışılmaktadır. Bu uygulamaların sistematik hale getirilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

İzmir Geri Gönderme Merkezinde günde 4 saat kalan bir mobil sağlık ekibi (doktor dahil) bulunmaktadır. Ancak kısa zaman sonra bu süre uzatılacaktır. Merkezde gece sağlık görevlileri kalmaktadır.

Göç.Net sistemi ile il sağlık müdürlüklerinin entegrasyonu bulunmamaktadır. Bu entegrasyonun sağlanması durumunda hangi çocukların kaç defa aşılandığı bilgisine ulaşılabilecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İzmir İl Jandarma Komutanlığı yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

İzmir kıyılarının, Yunanistan adalarına yakın olması, kontrolü güç olan uzun kıyı şeridine sahip olması nedeniyle, İzmir yasadışı göçmenler tarafından Avrupa ülkelerine ulaşmak için geçiş güzergahı olarak kullanılmaktadır.

İzmir İl Jandarma Komutanlığının, sorumluluk sahası kuzeyden güneye kuş uçuşu 200 km, deniz sınırı 705 km, kara sınırı 450 km'dir. 63 koydan yasadışı çıkış yapılmaktadır.

İzmir'den gerçekleşen yasa dışı göçmen ticareti Yunanistan'a bağlı adalara gerçekleştirilmektedir. Midilli adası ile İzmir Dikili ilçesi arası 16 km, Sakız adası ile Çeşme ilçesi arası 7 km ve Sisam adası ile Selçuk ilçesi arası 21 km'dir. Midilli adasına Dikili, Aliğa ve Foça ilçelerinden; Sakız adasına Karaburun, Çeşme ve Urla ilçelerinden; Sisam Adasına Seferihisar, Menderes ve Selçuk ilçelerinden geçişler yapıldığı gözlemlenmektedir.

Yasa dışı göçmen ticareti yapan organizatörler, göçmenleri dolandırarak paralarına el koymakta; güvenli olmayan yöntemlerle botlara çok sayıda göçmeni bindirerek, hayatlarını tehlikeye sokmaktadırlar. Göçmenlerin yurtdışına çıkabilmek için yüksek miktarlarda ücret ödüyor olmaları, kolay para kazanma yollarını tercih eden organizatörler için cazip gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Organizatörler göçmenleri Yunanistan'a bağlı adalara geçirmek için sofistike yöntemler kullanmaktadırlar. Öncelikle, Doğu illerinden ve geçici barınma merkezlerinden gelen Suriye uyruklu şahıslar, Basmane bölgesinde Türkçe bilen Suriye uyruklu şahıslar vasıtasıyla organizatörlerle irtibata geçmektedir. Yunanistan adalarına geçmek maksadıyla organizatörlerin yönlendirdiği ve "kasa" olarak tabir edilen şahıslara 1.000 ile 2.000 dolar arasında değişen miktarda parayı teslim ederek karşılığında şifre alınmaktadırlar. Kamyon, minibüs, ticari taksi gibi araçlarla kıyılara taşınan göçmenler buradan organizatör veya aralarından seçilen birisinin kullandığı şişme bot veya teknelerle Yunanistan adalarına gönderilmektedir. Son olarak, Yunanistan adalarına ulaşan göçmen, organizatörü arayarak kendisinde bulunan şifreyi söylemekte, "kasa" tarafından ise organizatörlere söylenen şifre karşılığında para ödenmektedir.

Göçmen kaçakçılarının yöntemleri arasında, yeterli para verildiği zaman, 7 defa Yunanistan adalarına geçme hakkının verilmesi de bulunmaktadır. Bundan dolayı, göçmenler birden fazla kez yakalanmış olsa bile haklarını kaybetmemek için kaçakçının ve/veya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

organizatörlerin isimlerini vermemektedirler. Ayrıca kaçakçının ismini söyleyen göçmenin başka bir kaçakçıyla anlaşması da mümkün olmamaktadır. Lüks yatlarla yüksek ücretler karşılığında İtalya'ya göçmen kaçıran kaçakçılar da bulunmaktadır.

Son zamanlarda Türk organizatörler dışında Suriye uyruklu şahısların da kendi imkanları ile temin ettikleri araç, bot ve bot motorlarını kullanarak Yunanistan adalarına geçiş yapmakta oldukları tespit edilmiştir.

İzmir Valiliğince onaylanan protokol kapsamında, başta terör olayları, asayiş ve kaçakçılık olaylarının önlenmesi amacıyla 23 Eylül 2016 tarihinden itibaren İzmir ili genelinde 3'ü sabit (Emniyet ve Jandarma), 36'sı Emniyet bölgesi, 29'u Jandarma bölgesi olmak üzere 68 noktada 3 alternatifli yol emniyet ve kontrolleri yapılmaktadır. Sahil şeritleri önleyici devriyeler ile kontrol edilmekte; göçmen kaçakçılığı olaylarının yoğun olduğu ilçeler, yerinde alınan tedbirlere ilaveten, ihtiyaç halinde, merkezden görevlendirilen Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele, İstihbarat, Komando ve diğer İlçe Jandarma Komutanlıklarından görevlendirilen Asayiş Timleri ile desteklenmektedir.

Mülki makamlar, İl Emniyet Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, MİT ve İl Göç İdaresi Müdürlüğü ile koordineli çalışmalara devam edilmekte olup; göçmen kaçakçılığı suçunu işleyen şahıslara yönelik istihbari faaliyetler ile organizatörlere yönelik örgütlü suçlar kapsamında planlı faaliyetlere devam edilmektedir.

Göçmen kaçakçılığı olaylarını önlemeye yönelik olarak aylık ortalama 2.500 önleyici kolluk devriyesi, 1.500 yol emniyet ve kontrol devriyesi olmak üzere toplam 4.000 devriye faaliyeti icra edilmektedir. Alınan ihbarlar sonucu, teyit sonrası, süratli müdahale yapılmaktadır.

Ayrıca, göçmen kaçakçılığı olaylarında kullanılan ticari taksilerle ilgili, İzmir İl Jandarma Komutanlığının girişimleri ile Valilik koordinesinde toplantı yapılarak ticari taksi sahiplerinin ikaz edilmesi sağlanmıştır. Göçmen kaçakçılığına karışan araçlara 690 sayılı KHK gereği el konularak tespit edilen eksik hususlar neticesinde 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 4925 sayılı Karayolları Taşıma Kanununa göre para cezası kesilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İzmir genelinde gerçekleşen göçmen kaçakçılığına ilişkin istatistiki bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Yıllar	Olay Sayısı	Yakalanan Göçmen Sayısı	Yakalanan Organizatör	Tutuklanan Organizatör
2016 (1 Ocak-15 Ekim)	390	15.691	510	173
2017 (1 Ocak-15 Ekim)	244	9.450	212	112

Göçmen kaçakçılığında olay sayısı 2017 yılında 2016 yılına göre %37; yakalanan organizatör sayısı 2017 yılında 2016 yılına göre %58; yakalanan göçmen sayısı 2017 yılında 2016 yılına göre %40; tutuklanan organizatör sayısı ise 2017 yılında 2016 yılına göre %35 oranında azalma olmuştur.

1 Ocak ile 15 Ekim 2017 tarihleri arasında yakalanan göçmenlerden 11.830'u Suriye; 7.061'i Afganistan; 297'si Irak; 202'si Pakistan; 105'i Eritre; 16'sı Kongo; 180'i ise diğer uyruklardandır.

Türk Ceza Kanununun 79'uncu maddesinde, göçmen kaçakçılığı suçunu işleyenler hakkında 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Ancak organizatörler, yakalandıklarında caydırıcı bir yaptırımla karşılaşmamakta ve aynı suçu işlemeye devam etmektedirler. Cezaların daha caydırıcı hale getirilmesi gerekmektedir.

Ege Bölgesinde kıyı şeridinin uzun, girintili ve çıkıntılı olması, anayollar dışında alternatif tali ve yaya yolların bulunması bölgenin kontrolünü güçleştirmektedir. Yakalanan Suriye uyruklu göçmenlerin sınır dışı edilememesi veya geçici barınma merkezlerinde tutulamamasından dolayı serbest kalmaları kontrollerini güçleştirmekte, Yunanistan adalarına deniz yoluyla tekrar geçiş yapmak istemelerine sebep olmaktadır.

Genellikle göçmenlerin üzerinde pasaport veya herhangi bir belge bulunmaması nedeniyle, kimlikleri kendi beyanları esas alınarak tespit edilmekte, göçmenlerin her seferinde farklı isimler kullanabilmesine imkan vermekte olan bu durum, göçmenlerin arasına karışabilecek terör örgütlerine mensup kişilerin tespitini güçleştirmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yakalanan göçmenlerin uzun süre karakolda muhafazası bulaşıcı hastalık riskini artırmakta; göçmenlerin sayıca fazla olmaları durumunda, emniyet ve güvenlik açısından risk oluşturmaktadır.

Yasadışı göçmenlerin kimliklerinin doğru olarak tespiti ve kayıt altına alınabilmeleri amacıyla mobil parmak izi ve fotoğraf alma işlemlerinin İl Göç İdaresi Müdürlüklerince tek elden yerine getirilmesi gerekmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğünün göçmen kaçakçılığının yoğun olarak yaşandığı ilçelerde de (Dikili, Çeşme) teşkilatlanmasının tamamlanarak, işlemlerin yerinde ve hızlı bir şekilde tamamlanmasının sağlanması gerekmektedir.

Denizden yapılacak geçişleri azaltmak amacıyla, bot ve bot motoru satışı yapılan yerlerin ilgili birimlerce (Sanayi Ticaret İl Müdürlüğü, Belediye, Liman Başkanlığı, Kolluk) denetim altına alınarak, bot ve motorların sahte beyana dayalı kimlik bilgileri veren şahıslara satılması ile standart dışı bot üretilmesinin engellenmesi gerekmektedir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın kara teşkilatlanmasının yapılarak göçmen kaçakçılığı olaylarında adli ve idari işlemlerin kendi birimlerince yapılması, ayrıca bot sayılarının artırılarak denizden yapılan geçişlere karşı daha etkin mücadele edilmesi faydalı olacaktır.

Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığı yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

Sahil Güvenlik Komutanlığınca İzmir ilinde 2015 yılında 91.611 düzensiz göçmen yakalanırken bu sayı 2016 yılında yaklaşık %60 azalış göstermiştir. 2017 yılında ise 17.711 düzensiz göçmen yakalanmıştır. 2016 yılında azalış gösteren düzensiz göç eğilimi, 2017 yılının ilk 2 ayında da devam etmiş, önceki yıllarda olduğu gibi deniz şartlarının da elverişli olması nedeniyle yaz aylarında hafif bir artış gözlemlenmiştir. 2017 yılında Sahil Güvenlik Komutanlığı ve diğer kolluk birimlerince toplamda 23.754 göçmen yakalanmış olup; gene 2017 yılında Yunanistan tarafından yakalanan göçmen sayısı 22.515'tir. Türkiye ve Yunanistan tarafından yakalanan düzensiz göçmen sayısı dengeli bir durumdadır. 2017 yılının Eylül ayında Ege Denizinde Türk ve Yunan makamlarınca yakalanan göçmen sayısı 9014 olup, Eylül ayı en fazla göçmenin yakalandığı ay olmuştur.

Midilli adası bölgesinde tespit edilen geçişlerin önlenmesi amacıyla geçişlerin yapıldığı bölgede gündüz süresince 2 sahil güvenlik botu ile ve gece süresince 2 veya 3 sahil

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

güvenlik botu ile devriye gezilmekte; 1 karakol komutanlığı, 1 kolluk destek timi ve 2 mobil radar ile göçmen kaçakçılığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Sakız Adasında 2017 bahar aylarında gözlenen yüksek göçmen rakamları Haziran ayı itibari ile düşmüş Eylül ayı itibari ile tekrar yükselişe geçmiştir. Yunanistan makamlarınca 2017 yılı Ekim ayı itibari ile Sakız Adasına 5.157 göçmen geçtiği bildirilmiş, sahil güvenlik unsurlarınca 3.896 göçmen anılan bölgede yakalanmış, 1887 göçmen ise sahil güvenlik unsurlarınca çıkış hazırlığı yaparken kara üzerinde tespit edilerek emniyet ve jandarma birimlerine bildirilmesi neticesinde yakalanmıştır. Sakız Adası bölgesinde tespit edilen geçişlerin önlenmesi amacıyla Çeşme Kanalında gündüz süresince 1 sahil güvenlik botu ile gece süresince 1 veya 2 sahil güvenlik botu, 1 kolluk destek timi ve 1 mobil radar ile göçmen kaçakçılığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Yunanistan makamlarınca 2017 yılı Ekim ayı itibari ile Sisam Adasına 4.611 göçmen geçtiği bildirilmiş, sahil güvenlik unsurlarınca 3.872 göçmen anılan bölgede yakalanmış, 772 göçmen ise müşterek operasyonlarla yakalanmıştır. Sisam Adası bölgesinde tespit edilen geçişlerin önlenmesi amacıyla Sığacık, Kuşadası Körfezi ve Didim bölgesinde gündüz süresince 2 sahil güvenlik botu ile, gece süresince 2 veya 3 sahil güvenlik botu ile göçmen kaçakçılığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Düzensiz göçmenlerin büyük çoğunluğu Ege Denizinde yakalanmaktadır. 2015–2016 yıllarında yüzde %90'ın üzerinde olan Ege Denizi göçmen yakalamaları, 2017 yılında Marmara ve Akdeniz'de gerçekleşen düzensiz göçmen yakalamaları ile birlikte % 84'e inmiştir.

Sahil Güvenlik Komutanlığınca 2016 yılında hayatını kaybeden 192, 2017 yılında 51 düzensiz göçmen denizden alınmıştır. Denizde gerçekleşen düzensiz göç olaylarında kullanılan vasıtalar incelendiğinde lastik bot kullanımı fazla olmasına rağmen, ölümlerin %80'i devrilerek göçmenlerin içinde sıkışmalarına neden olan fiber veya ahşap teknelerde yaşanmıştır. Bu nedenle özellikle fiber ve ahşap teknelerin mümkün olduğunca kontrolünün sağlanması ve düzensiz göçmenlerin lastik botların yanı sıra bu tip teknelerle denize açılmasının önlenmesi önem arz etmektedir.

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü yetkilileri tarafından verilen bilgiler şu şekildedir:

İzmir'de 0-5 yaş aralığında 18.826, 6-18 yaş aralığında 32.309 ve 19 yaş üstü 60.347 kişi olmak üzere kayıtlı 111.482 Suriyeli bulunmaktadır. İzmir'de 5-17 yaş arası (ÇAĞ nüfusu)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

32.309 çocuktan; 13.611'i örgün eğitime, 1326 öğrenci ise geçici eğitim merkezlerinde eğitimine devam etmektedir. Toplamda ise 14.937 Suriye uyruklu öğrenci eğitim ve öğretimine devam etmektedir. Okula devam etmeyen çocukların bir kısmını, ailesiyle beraber Yunanistan adalarına yahut başka ile göç etmekle beraber kayıttan düşülmeyen çocuklar oluşturmakta; bir kısmını ise çeşitli işyerinde çalışan çocuklar oluşturmaktadır.

İzmir'de bulunan Suriye uyruklu çocuklara ilişkin eğitim verileri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Öğrencinin Okuduğu Sınıf	Öğrenci Sayısı
Ana Sınıfı	404
1.Sınıf	3642
2.Sınıf	3205
3.Sınıf	2602
4.Sınıf	1695
5.Sınıf	1045
6.Sınıf	484
7.Sınıf	217
8.Sınıf	120
9.Sınıf	103
10.Sınıf	64
11.Sınıf	19
12.Sınıf	9
Toplam	13611

İzmir'de bulunan Suriye uyruklu çocuklar için 4 adet geçici eğitim merkezi hizmet vermektedir. Suriye uyruklu gönüllü eğitimciler de bu merkezlerde verilen eğitimlerde görev almaktadırlar. Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi kapsamında, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından İzmir'de 160 Sınıf Öğretmeni, 13 Türkçe Öğretmeni, 10 Türk Dili ve Edebiyatı, 8 rehberlik ve 4 Arapça Öğretmeni olmak üzere 195 sözleşmeli öğretmen bu merkezlerde çalışmaya başlamıştır. Geçici eğitim merkezlerinde Suriye müfredatı okutulmakla birlikte, haftada 15 saat Türkçe eğitim verilmektedir. Geçici eğitim merkezinde başarılı olan ve Türkçe eğitim alabilecek olan öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

okullarına alınmaktadırlar. Geçici eğitim merkezlerinde alınan diplomaların uluslararası bir geçerliliği bulunmamaktadır.

Lise çağında çok az öğrenci bulunmaktadır. Erkek çocuklar çeşitli işlerde çalışmaktalar. Kız öğrencilerin ise daha çok ev işlerinde ailelerine yardım ettikleri gözlemlenmektedir.

2)Aydın İncelemesi

i)Aydın Valisi ve Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı ile Gerçekleştirilen Görüşme

Aydın Valisi Yavuz Selim KÖŞGER ve sonrasında Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı Özlem ÇERÇİOĞLU ile gerçekleştirilen görüşmelerde, Aydın genelinde bulunan Suriyeliler ve diğer göçmenler hakkında bilgi alınmıştır. Vali ve Belediye Başkanı tarafından şunlar ifade edilmiştir:

“Aydın il merkezinde göçmen yoğunluğundan bahsetmek mümkün değildir. İl genelinde kayıtlı 8847 Suriyeli bulunmakta olup, bunların büyük çoğunluğu Didim, Kuşadası ve Nazilli’dedir. İlde yaklaşık 2000 Suriyeli çocuk eğitime devam etmektedir. Çocukların %80’i eğitime katılmakta olup, geriye kalan %20’yi de eğitime katmak için çalışmalar devam etmektedir.

Aydın’da bulunan Adnan Menderes Üniversitesinde 438 yabancı öğrenci eğitim görmektedir. Bunlardan 6’sı ön lisans, 423’ü lisans ve 9’u lisansüstü eğitim görmektedir. Bunlardan 82’si Azerbaycan, 38’i Türkmenistan, 24’ü Gana, 21’i Suriye, 19’u Kenya, 18’i Afganistan uyrukludur. Öğrencilerin 297’si erkek, 141’i kadındır.

Aydın’da özellikle Didim ilçesinde yoğun bir İngiliz nüfus bulunmaktadır. Ancak bu kişiler göçmen statüsünde olmayıp, geçerli bir ikametgaha sahip ve yerleşik kişilerdir.

Aydın Büyükşehir Belediyesi göçmen çocuklar da dahil olmak üzere okullarda 500 öğrenciye öğle yemeği yemek dağıtmaktadır. Dağıtılan bu yemeklerle beraber okullaşma oranı büyük oranda artmıştır. Aydın genelindeki sivil toplum örgütlerinin göçmenleri sahiplenme isteği yüksektir.”

ii)Aydın Geri Gönderme Merkezinde İl Göç Müdürlüğü Yetkilileriyle Yapılan Görüşmeler ve İncelemeler

Aydın Geri Gönderme Merkezinde hem Merkezde bulunanların durumuna ilişkin hem de Aydın ili genelinde yaşayan göçmenlerin durumuna ilişkin bilgi alınmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Aydın İl Göç Müdürlüğü ve Geri Gönderme Merkezi yetkililerinden edinilen bilgiler şu şekildedir:

Aydın Geri Gönderme Merkezinde temel olarak 3 grup bulunmaktadır. Bunları, yabancı terörist savaşçılar (tespiti Emniyet birimleri ve MİT tarafından yapılan), fuhuş amaçlı olarak Türkiye’de bulunanlar ve çoğunlukla da Türkiye’de yaşa dışı olarak bulunanlar ve Türkiye’den yasa dışı olarak çıkmaya çalışanlar oluşturmaktadır.

Aydın Geri Gönderme Merkezi 30 Temmuz 2013 yılında açılmış olup, toplamda 564 kişilik kapasiteye sahiptir. Kurumda Merkez Müdürü, 14 il göç uzman yardımcısı, 44 özel güvenlik personeli, 10 temizlik personeli, 3 polis memuru, mütercim, memur, sağlık personeli, 2 teknik eleman olmak üzere toplamda 77 personel çalışmaktadır. Merkezin 25 Ekim 2017 tarihi itibarıyla nüfusu 376’dır. Merkezde bulunanlardan 65 kişi yabancı terörist savaşçı kapsamında, diğer kalanlar ise düzensiz göç veya suça karışmış kişi kapsamındadır.

Merkezde barındırılan yabancılara günde 3 öğün yemek verilmektedir. Merkezde şeker hastası, kalp hastası gibi özel beslenmesi gerekenlere diyet yemekler verilmekte olup, bebekler için süt, organik mama verilmekte; çocuklar için ara öğünler çıkartılmaktadır. Emziren annelere ara öğünler düzenli olarak verilmektedir. Merkezde yabancılara verilen yemek numuneleri herhangi bir zehirlenme durumunda incelenmek üzere 72 saat boyunca muhafaza edilmektedir.

Merkezde idari gözetim altında bulunan yabancılar yasal ve insan hakları çerçevesine uygun şekilde, talepleri doğrultusunda, avukatları ile görüşme yapabilmektedir. Bunun için Merkezde özel olarak 5 adet avukat görüşme odası tahsis edilmiştir. Merkezde tebligat formu ve bilgilendirme broşürlerinde yabancıların hakları 17 farklı dile çevrilmiştir. Göçmenlere yapılan tebligatlarda, göçmenlerin yasal konumları, geri gönderme işlemleri, kararlara itiraz, yargısal başvuru yolu, kişinin en fazla ne kadar Merkezde tutulabileceği ile Merkezin genel düzenine ilişkin kurallar hakkında bilgilendirilmeler yapılmaktadır. 2017 yılında Geri Gönderme Merkezinde toplam 145 avukat müvekkilleriyle görüşmüştür. Merkezde telefon hizmetlerine her gün belli saatler arasında erişim mümkün olup, gazetelere erişim imkânı bulunmaktadır.

Merkezde kalan yabancılar tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz olarak almaktadırlar. Aydın Geri Gönderme Merkezinde 4 adet revir bulunmaktadır. 7/24 esasına göre hizmet vermekte olan revirlerde 2017 yılında 1197 göçmen muayene olmuş, 401 göçmen ise tedavisi sağlanmak üzere hastaneye sevk edilmiştir. Acil

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hastalar Merkez araçları yahut ambulans çağrılarak hastaneye götürülmektedir. Merkez 15 günde bir dezenfekte edilmektedir.

Geri Gönderme Merkezinde 1 açık, 1 kapalı çocuk oyun alanı, 1 adet kütüphane, kantin, ibadethane, kadın faaliyet odası, televizyon odası, spor alanları ve berber bulunmaktadır. Yaz aylarında güneş enerjisi ile, kış aylarında ise kalorifer yakıtı ile sıcak su temini sağlanmaktadır.

Merkez, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Kızılay ve sivil toplum kuruluşları tarafından düzenli olarak denetlenmekte olup, hazırlanan raporlar çerçevesinde sorunlara çözüm üretilmeye çalışılmaktadır.

Kurumda çalışmakta olan özel güvenlik personeline düzenli olarak öfke kontrolü, gaz kullanımı ve İnsan Hakları Bilgilendirme Eğitimi verilmektedir.

2017 yılında Merkezde işlem yapılan düzensiz göçmen sayısı 3535 olup, 908 yabancı sınır dışı edilmiştir. Merkezde refakatsiz çocuk bulunmamaktadır. Refakatsiz çocuklar ivedilikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı himayesi altında alınmaktadır. 2017 yılında Bakanlık himayesine verilen 23 çocuk bulunmaktadır.

Merkezde bulunup Göç İdaresi İl Müdürlüğü aleyhine açılan dava sayısı 2017 yılı için 96'dır. Merkezde bulunanlardan uluslararası koruma başvurusu yapan kişi sayısı 2017 yılı için 65'tir. Bu başvurulardan 23'ü Aydın Geri Gönderme Merkezinden, 42'si ise diğer illerden sevk edilenler tarafından yapılmıştır. Uluslararası koruma başvurusunda bulunanların 33'ü İran, 13'ü Afganistan vatandaşıdır.

2017 yılında Aydın'dan üçüncü bir ülkeye yasal yollardan (mülteci olarak) giden Suriyeli sayısı 14'tür. Bunlardan 6'sı Kanada'ya, 4'ü Almanya'ya, 2'si Belçika'ya ve 2'si Lübnan'a gitmiştir. 2016 yılında giden ise toplamda 64 kişidir.

Aydın Geri Gönderme Merkezinde kalan 139 kişi Doğu Türkistanlı olduklarını iddia etmekle beraber, yapılan incelemeler sonucunda bu kişilerden 10'unun Rusya Federasyonu, 19'unun Tacikistan, 10'unun Özbekistan ve 2'sinin Kırgızistan vatandaşı olduğu tespit edilmiştir. Bu kişilerin uyrukları hakkında doğru bilgi vermemelerinin nedeni, Çin'e geri gönderilmeyeceklerine duydukları inançtır. Türkiye'de ülkelerine geri gönderilmemek için sistemi istismar edenler ya Suriye uyruklu oldukları yönünde ya da Doğu Türkistan uyruklu oldukları yönünde yalan beyanda bulunmaktadırlar. Bu tür yalan beyanlar genellikle yapılan mülakatlar esnasında ortaya çıkmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

2016 yılında yabancıların sınır dışı etme kararlarının iptali yönünde açtıkları 19 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 11'i İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 8 dava ise henüz sonuçlanmamıştır. 2017 yılında yabancıların sınır dışı etme kararlarının iptali yönünde açtıkları 14 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 9'u İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 1 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 4 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

2016 yılında yabancıların idari gözetim kararının (Geri Gönderme Merkezine alınmaya karşı) iptali yönünde açtıkları 72 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 62'si İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 10 dava idare aleyhine sonuçlanmıştır. 2017 yılında yabancıların idari gözetim kararının (Geri Gönderme Merkezine alınmaya karşı) iptali yönünde açtıkları 125 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 117'si İl Göç İdaresi lehine sonuçlanmış; 3 dava idare aleyhine sonuçlanmış ve 5 dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

Aydın Geri Gönderme Merkezinde işlem yapılan yabancıların en çok konuştukları diller sırasıyla Afganca, Urduca ve Arapça'dır. Bu dilleri Farsça, İngilizce ve Fransızca izlemektedir.

Türkiye'de en fazla Suriyeliyi barındıran 24'üncü il Aydın'dır. Aydın ilinde geçici koruma statüsü altında yaşayan Suriyeli sayısı 8.147 kişidir. Bunlardan %30'u ilkokul ve ortaokul mezunudur. Okuma yazma bilmeyen kişi sayısı 2009'dur. Lise ve dengi okullardan mezun olanların sayısı 888'dir. 679 lisans ve dengi, 44 yüksek lisans diploması olan Suriyeli bulunmaktadır. Adnan Menderes Üniversitesine kayıtlı 21 Suriyeli öğrenci bulunmaktadır.

Aydın'da bulunan 8147 Suriyelinin 2364'ü 18 yaş altında, 5722'si 18-65 yaş aralığında ve 61'i 65 yaşının üzerindedir. Ekim 2017 itibarıyla geçici koruma statüsünde bulunan 0-2 yaş aralığında olan toplam 548 Suriyeli bebek bulunmaktadır. 2015 yılında doğan Suriye uyruklu bebeklerin sayısı 217; 2016 yılında doğan Suriye uyruklu bebeklerin sayısı 187 iken 2017 yılı Ekim ayı itibarıyla yeni doğan Suriye uyruklu bebek sayısı 144 olarak kaydedilmiştir.

VII.DEĞERLENDİRME VE SONUC

24-25 Ekim 2017 tarihlerinde İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezlerinde yapılan incelemelerde Merkezlerin fiziksel durumlarının, sosyal donatılarının gayet iyi durumda olduğu müşahede edilmiş; Merkezlerde çalışan personelin alanında profesyonelleştiği gözlemlenmiş. Merkezlerde kalan göçmenlerle yapılan ikili görüşmelerde Merkezlerin işletilmesine veya personelin kötü muamelesine dair hiçbir şikayet alınmamıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezlerine yönelik olarak edinilen kanaat özet olarak aşağıdaki şekildedir:

- Merkezlerde faal durumda **yemekhane, spor salonu, dinlenme odası, kütüphane, revir, ibadethane, çocuk oyun odaları, TV izlemede odası ve kuaför salonlarının** olduğu gözlemlenmiştir.
- Merkezlerde yeterli düzeyde göç uzmanı, psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı, hukukçu ve mütercimden oluşan **uzmanların** bulunduğu tespit edilmiştir.
- Merkezlerin **sosyal donatılarının ve özel yaşam alanlarının** iyi durumda olduğu ve aktif olarak kullanıldığı müşahede edilmiştir.
- Merkezlerde yaşamakta olanlarla yapılan görüşmelerde **kötü muamele veya işkenceye dair hiçbir şikâyet gelmemiştir.**
- Merkezlerde bulunan yabancıların **acil ve temel sağlık hizmetlerinin karşılandığı**, her gün doktorun bulunduğu tespit edilmiştir.
- Üç öğün **gıda ihtiyacının karşılandığı**, kantin hizmetlerinin de verildiği izlenmiştir.
- İdari gözetim, sınır dışı hususlarındaki kararlarla birlikte tebligatın ve kanuni süreç ve haklar hususunun **17 ayrı dilde yapıldığı, avukata ulaşımın kolay ve mümkün olduğu, kararlara karşı davaların açıldığı** tespit edilmiştir.
- İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde 2017 yılı Ocak - Kasım ayları arasında **423 avukat müvekkilleriyle** görüşmüş; Aydın Geri Gönderme Merkezinde ise 2017 yılı Ocak - Kasım ayları arasında **145 avukat müvekkilleriyle** görüşmüştür.
- **Telefon hizmetlerine** her gün belli saatler arasında erişimin mümkün olduğu, gazetelere erişim imkânı verildiği görülmüştür.
- **Kadınların, erkeklerin ve ailelerin ayrı bölümlerde kaldığı tespit edilmiştir.** Çocukların yüksek yararı gözetilerek ayrı yerde barındırıldıkları, çocuklara ait eğitim, oyun alanları olduğu, bu bölümde öğretmenlerin, psikologların çalıştığı tespit edilmiştir. **Merkezlerde refakatsiz çocuk bulunmamaktadır.**
- Geri gönderme merkezlerinin Valilikçe haberli ve habersiz **denetimleri** yapılmaktadır.
- Geri gönderme merkezlerinde **açık havaya çıkma olanağı bulunmakta olup**, günde 4 saat havalandırmaya çıkmak mümkündür.
- **Sınır dışı etme ve idari gözetim kararları süreçlerinin** 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Kanununun (YUKK) 52, 53, 54, 55 ve 57'nci maddelerine uygun olduğu, geri gönderme merkezi işletmelerinde verilen hizmetlerin 6458 sayılı YUKK'un 58 ve 59'uncu maddelerine uygun olarak sağlandığı müşahede edilmiştir.

Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi'nin Geri Gönderme Merkezleri ile ilgili raporunun hem tespit açısından hem de zamanlama açısından yanıltıcı ve önyargılı olduğu yerinde yapılan incelemede görülmüştür. 2015 yılında yapılan incelemenin raporunun 2017 yılında yayınlanması olumsuz bir algı çalışması yapılmaya çalışıldığını ortaya koymaktadır.